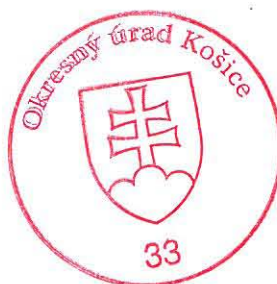

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš

PROGRAM ZÁCHRANY
národná prírodná pamiatka Krásnohorská jaskyňa

Štátna ochrana prírody SR
SPRÁVA SLOVENSKÝCH JASKÝŇ
Hodžova 11, 061 01 Liptovský Mikuláš
IČO: 17058520 IČ DPH: SK2023529133

Igor Balciar

[Signature]

Spracoval: Igor Balciar

Liptovský Mikuláš 2024

1. Súčasný stav chráneného územia

1.1. Vyhodnotenie doterajšej ochrany chráneného územia

Krásnohorská jaskyňa (Rcis 269) je výverová fluviokrasová jaskyňa s aktívnym vodným tokom s výskytom netopierov a bezstavovcov. Nachádza sa v katastrálnom území obce Krásnohorská Dlhá Lúka, v okrese Rožňava. Vchod sa nachádza v nadmorskej výške 316 m n. m., a jaskyňa je dlhá 1550 m. Je vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku a od roku 2007 je okolo jaskyne vyhlásené aj ochranné pásmo. Jaskyňa je od roku 2004 sprístupnená pre verejnosť.

Základné údaje

Podľa § 24 zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. (ďalej len „zákon“) sú všetky jaskyne na území Slovenska prírodné pamiatky. V jaskyniach platia osobitné zákazové ustanovenia, ktoré určuje § 24 ods. 4 a 5 zákona. Všetky jaskyne sú podľa Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve štátu a Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR zabezpečuje starostlivosť a ochranu jaskýň na celom území Slovenskej republiky. Vchod do jaskyne sa nachádza na parcele C KN 697/1, LV č. 322, Lesný pozemok, vlastník Slovenská republika, správca Lesy SR, š. p., Námestie SNP 8, Banská Bystrica.

Podmienky ochrany

V zmysle § 24 ods. 4 zákona je **zakázaná činnosť** uvedená v bodoch nasledovne:

- a) vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,
- b) poškodzovať alebo ničiť horninové prostredie, chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,
- c) zbierať nerasty, skameneliny, archeologické nálezy alebo paleontologické nálezy,
- d) chytať alebo usmrtiť živočíchy,
- e) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,
- f) vykonávať činnosť meniacu zloženie alebo prúdenie jaskynného ovzdušia,
- g) vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť alebo činnosť vykonávanú banským spôsobom,
- h) skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,
- i) táboriť, bivakovať alebo zakladať oheň,
- j) vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,
- k) organizovať telovýchovné alebo športové podujatie,
- l) znečisťovať podzemné priestory,
- m) rušiť pokoj a ticho,
- n) umiestniť stavbu,
- o) umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie.

V zmysle § 24 ods. 5 zákona v jaskyni sa **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:

- a) vykonávanie prieskumu a výskumu jaskyne,

- b) sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len "sprístupnenie jaskyne"),
- c) zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy a umiestnenie s tým súvisiacich technických zariadení,
- d) vykonávanie prípravy alebo výcviku ozbrojenými zbormi, ozbrojenými silami, Horskou záchrannou službou, Hasičským a záchranným zborom alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
- e) umiestnenie alebo použitie zariadenia spôsobujúceho svetelné alebo hlukové efekty, najmä laserového zariadenia, intenzívneho svetelného zdroja alebo zariadenia na reprodukciu hudby,
- f) nakrúcanie filmu,
- g) organizovanie kultúrno-výchovného podujatia alebo iného spoločenského podujatia prístupného verejnosti.

V zmysle § 24, ods. 9 zákona je **zakázaná činnosť** v ochrannom pásme jaskyne uvedená v bodoch nasledovne:

- a) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, ponorov alebo jazier,
- b) vykonávať banskú činnosť alebo činnosť vykonávanú banským spôsobom,
- c) umiestniť priemyselné alebo poľnohospodárske skládky, najmä skládky ropných látok, chemikálií, chemických hnojív alebo organických hnojív,
- d) vypúšťať odpadové vody alebo obsahy žúmp a močovkových nádrží alebo koncentrovane vypúšťať hnojovicu,
- e) umiestniť stavbu,
- f) vykonávať aplikáciu chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, herbicídov, toxických látok, priemyselných hnojív, digestátov a silážnych štiav pri poľnohospodárskej, lesohospodárskej a inej činnosti,
- g) ustajniť hospodárske zvieratá alebo umiestniť košiar,
- h) ťažiť drevnú hmotu holorubným hospodárskym spôsobom,
- i) stavať plynovody, ropovody alebo produktovody nebezpečných látok.

V zmysle § 24, ods. 10 zákona v ochrannom pásme jaskyne sa **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:

- a) vykonávanie prípravy alebo výcviku ozbrojenými zbormi, ozbrojenými silami, Horskou záchrannou službou, Hasičským a záchranným zborom alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
- b) vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,
- c) umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo na inej vodnej ploche neslúžiaceho správe vodného toku,
- d) vykonávanie technických geologických prác alebo likvidovanie geologických objektov,
- e) výstavbu lesnej cesty alebo zväžnice alebo ich rekonštrukciu, ktorou sa menia ich technické parametre alebo účel využitia,
- f) rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov,
- g) táborenie,
- h) organizovanie telovýchovného, športového alebo kultúrno-výchovného podujatia, ako aj iného verejnosti prístupného spoločenského podujatia.

Výnimky z podmienok ochrany

V súčasnosti je na speleologický prieskum jaskýň SR vydané Rozhodnutie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky v Bratislave č. 11838/2020-6.3 zo dňa

14.12.2020 s platnosťou do 31.12.2025. Na základe rozdelenia lokalít podľa pôsobnosti jednotlivých jaskyniarskych skupín je t. č. garantom lokality Speleoklub Minotaurus.

1.2. Zhodnotenie súčasného stavu a identifikácia faktorov spôsobujúcich ohrozenie chráneného územia

Oblasť, v ktorej sa nachádza Krásnohorská jaskyňa patrí do gemerského pásma Vnútrotných Západných Karpát, celku Slovenský kras. Jaskyňa sa nachádza na severnej strane Silickej planiny, v špecifickom geologickom prostredí. Okolo 800 m široký pás približne 1 km od Krásnohorskej Dlhej Lúky je jediným miestom na severnom svahu Silickej planiny, kde nepriepustné spodnotriasové bridlice a pieskovce verfénskeho súvrstvia sú tektonicky vyredukované a vápence siahajú až k eróznej báze povrchových tokov Rožňavskej kotliny. Práve tu sa preto vytvoril sústredený pohyb krasových vôd smerom k úpätiu planiny. Verfénske súvrstvie tvorí bezprostredné stratigrafické podložie skrasovatených stredno- až vrchnotriasových vápencov silického príkrovu. Nad nimi v jaskyni i na povrchu vystupujú tmavosivéguttensteinské vápence a dolomity a steinalmské vápence. Svetlosivé steinalmské vápence s charakteristickým ružovkastým odtieňom tvoria podstatnú časť územia ochranného pásma jaskyne (Gaál, 2005).

Podľa geomorfologického členenia Slovenska patrí okolie Krásnohorskej jaskyne k oblasti Slovenské rudohorie, celku Slovenský kras, podcelku Silická planina (Mazúr a Lukniš, 1978). Územie sa radí do mierne teplej a mierne vlhkej klmatickej oblasti. Krásnohorská jaskyňa predstavuje 1550 m dlhú fluviokrasovú jaskyňu so stálym vodným tokom. Vo vyšších partiách jaskyne nad aktívnym riečiskom sa v súčasnosti vytvára bohatá sintrová výzdoba vo forme morfológicky rôznorodých výplní. Hojné sú stalaktity, stalagmity, náteky, kôry i excentrické formy. Mimoriadne hodnotný je mohutný 34 m vysoký Kvapeľ rožňavských jaskyniarov v Sieni obrov (Stankovič a Čílek, 2005).

Sledovanie netopierov sa uskutočňuje v Krásnohorskej jaskyne od roku 1973 (Kováč a kol., 2005; Hapl a kol., 2002). Lokalita predstavuje vzhľadom na intenzívne prievany, najmä v zimnom období, menšie zimovisko s nižším počtom zistených druhov netopierov (4 druhy), avšak prítomné sú všetky 3 naše druhy podkovárov. Najpočetnejší je podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a nepravidelný výskyt tu má aj vzácny podkovár južný (*R. euryale*). V Krásnohorskej jaskyni sa realizoval aj systematický výskum bezstavovcov a celkovo sa zistilo 44 druhov živočíchov (Kováč a kol., 2005).

Od roku 2004 patrí Krásnohorská jaskyňa medzi sprístupnené jaskyne, aj keď plány na jej sprístupnenie vznikli hneď po objavení jaskyne v roku 1964. V roku 1965 hneď pri vyvieracke Buzgó bola vyrazená 40 m dlhá štôľňa, ktorá slúži ako vchod do jaskyne aj v súčasnosti. Vzhľadom na výskyt bohatej sintrovej výzdoby, vzácných živočíchov a podzemného vodného toku, ktorý v čase vysokých vodných stavov vyteká na povrch aj vstupnou štôľňou je nevyhnutné zrekonštruovať uzáver a zamedziť tak prístupu nepovoláných osôb do jaskyne.

K hlavným antropogénnym faktorom, ktoré negatívne vplývajú na jaskynný biotop a chránené druhy, patria predovšetkým:

- znečistenie ovzdušia širšieho okolia jaskyne, ktoré sa cez zrážkové vody dostáva do podzemia;
- znečistenie podzemných vôd v okolí jaskyne, ktoré sú potenciálnym rizikom pre kvalitu jaskynných vôd;
- samotné sprístupnenie jaskyne a s ním súvisiace technické zásahy;
- vyrušovanie netopierov činnosťou človeka v čase ich hibernácie;

- návštevníci jaskyne porušujúci návštevny poriadok (ničenie jaskynnej výzdoby, vybočovanie z prehliadkovej trasy, nelegálny vstup do jaskyne...).

2. Ciele ochrany a opatrenia na ich dosiahnutie a odstránenie príčin ohrozenia

V rámci hlavných dlhodobých cieľov ochrany NPP Krásnohorská jaskyňa treba:

1. zabezpečiť vhodné podmienky pre zachovanie respektíve zlepšenie stavu jaskynného biotopu a jeho biotických zložiek;
2. zabezpečiť monitoring negatívnych vplyvov na jaskyňu spôsobených jej sprístupnením a prevádzkovaním;
3. zvyšovať úroveň poznania predmetu ochrany a faktorov ovplyvňujúcich ich stav (podpora výskumu, monitoringu);
4. zabezpečiť udržateľné sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne;
5. zvyšovať rozsah a dosah environmentálnej výchovy, povedomie verejnosti o hodnotách a ochrane jaskyne.

2.1. V oblasti legislatívy

Vyhláškou MŽP SR č. 293/1996 Z.z. zo dňa 30. 9. 1996 bola jaskyňa vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku. Krásnohorská jaskyňa je jednou z reprezentatívnych lokalít svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO „Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu“ ktoré boli do zoznamu zapísané v decembri 1995.

Krásnohorská jaskyňa sa nachádza v Národnom parku Slovenský kras, kde platí 3. stupeň ochrany. Do predmetnej oblasti zasahuje aj Chránené vtáčie územie Slovenský kras, ktoré má výmeru 43 860 hektára a bolo vyhlásené Vyhláškou MŽP SR č. 192/2010 zo dňa 16. apríla 2010. Zároveň časť katastrálneho územia obce patrí do Biosférickej rezervácie Slovenský kras.

V roku 2007 vyhlásil Krajský úrad životného prostredia Košice Vyhláškou č. 2/2007 zo dňa 11. júla 2007 ochranné pásmo národnej prírodnej pamiatky Krásnohorská jaskyňa s výmerou 195,6266 ha. V súčasnosti nie sú potrebné ďalšie legislatívne kroky na zabezpečenie ochrany Krásnohorskej jaskyne.

2.2. V oblasti praktickej starostlivosti

Program záchrany NPP Krásnohorská jaskyňa zahŕňa realizáciu prác technického charakteru súvisiacich so stratégiou postupného znižovania antropogénnych vplyvov na jaskynné prostredie. Jedná sa o nasledovné aktivity, ktoré plánujeme realizovať:

1. Výmena dverového uzáveru s cieľom minimalizovať vplyv technickej infraštruktúry na jaskynné prostredie. Technickým riešením vchodu do vstupnej štôlne z nerezového materiálu bude výrazne kvalitnejšie a bez údržbovo zabezpečená ochrana proti prieniku nepovolaných osôb do jaskyne. Zároveň bude nový nerezový uzáver menej podliehať korózii pri zatápaní vchodu a vstupnej štôlne.
2. Kontrola prehliadkovej trasy jaskyne a jej okolia s cieľom monitorovať znečistenie a iné negatívne vplyvy na jaskynný ekosystém.

Do vstupného otvoru Krásnohorskej jaskyne sa osadia dvojkrídlové nerezové dvere o rozmere 1430 x 1970 mm. Uzáver bol naposledy zrekonštruovaný v roku 2014 spolu so vstupnou štôľňou. Uzáver s odstupom času javí známky korózie a zhoršenej funkčnosti. Kvôli

zabezpečeniu ochrany jaskyne a priaznivého stavu biotopu je potrebné uzáver jaskyne nahradiť novým, z materiálu s dlhšou životnosťou a funkčnosťou. Dvere sa osadia na rám dverí, ktorý bude do existujúceho portálu prichytený kotviacimi tyčami. Vo vrchnej časti dverí, ľavého aj pravého krídla bude umiestnený vletový otvor (výška 120 mm) pre netopiere. V spodnej časti dverí budú dvere vyhotovené, ako mrežované tak, aby cez tento priestor mohli odtekať prívalové podzemné vody z jaskyne. Ľavé aj pravé krídlo dverí bude v ráme poistené bezpečnostným tŕňom (riglom) tak, aby odolávalo tlaku tečúcej vody v prípade povodní.

2.3. V oblasti monitoringu

Po vykonaných opatreniach zo strany Správy slovenských jaskýň a to najmä v oblasti zabezpečenia uzatvorenia jaskyne a monitorovania očakávame zachovanie priaznivého stavu tejto lokality. Jaskyňu je potrebné naďalej monitorovať členmi stráže prírody.

2.4. V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

Je potrebné oboznámiť verejnosť (najmä obyvateľov okolitých obcí) o hodnotách a zraniteľnosti tejto krasu a jaskýň. Túto činnosť môžu vykonávať odborní pracovníci Štátnej ochrany prírody ako aj členovia speleologickej strážnej služby.

2.5. Harmonogram opatrení s určeným termínom, nákladmi a zodpovednosťou za realizáciu

Lokalita č.:	Názov:	Typ opatrenia:	Finančná čiastka (bez DPH)	Rok realizácie:	Zodpovedná organizácia:	Poznámka:
1	Krásnohorská jaskyňa (Krásnohorská Dlhá Lúka)	1. Uzatvorenie jaskyne	10 000 €		ŠOP SR-SSJ	
		2. Monitorovanie jaskyne a stavu uzáverov speleologickou strážnou službou	1500 € (300€/rok/1 strážca)		ŠOP SR-SSJ	Monitoring zabezpečený členmi speleologickej strážnej služby

3. Použité podklady a zdroje informácií

Zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z.

Bachňák M. (2024). Výmena dverí v Krásnohorskej jaskyni a jaskyni Milada. Projektová dokumentácia, ENVEX Rožňava, 20 s.

Bella P., Hlaváčová, I., Holúbek, P. (2017). Zoznam jaskýň Slovenskej republiky. SMOPaJ – SSJ – SSS, Liptovský Mikuláš, 347 s.

Gaál Ľ. (2005). Geológia jaskyne a okolia. In: Krásnohorská jaskyňa Buzgó. Stankovič J., Cílek V. (ed.). Rožňava. Pp. 37–40.

Gaál Ľ., Iždinský L., Gažík P. (2004). Projektová dokumentácia návrh na vyhlásenie ochranného pásma národnej prírodnej pamiatky Krásnohorskej jaskyne. Depozit Štátna ochrana prírody SR, Správa slovenských jaskýň, 1–16.

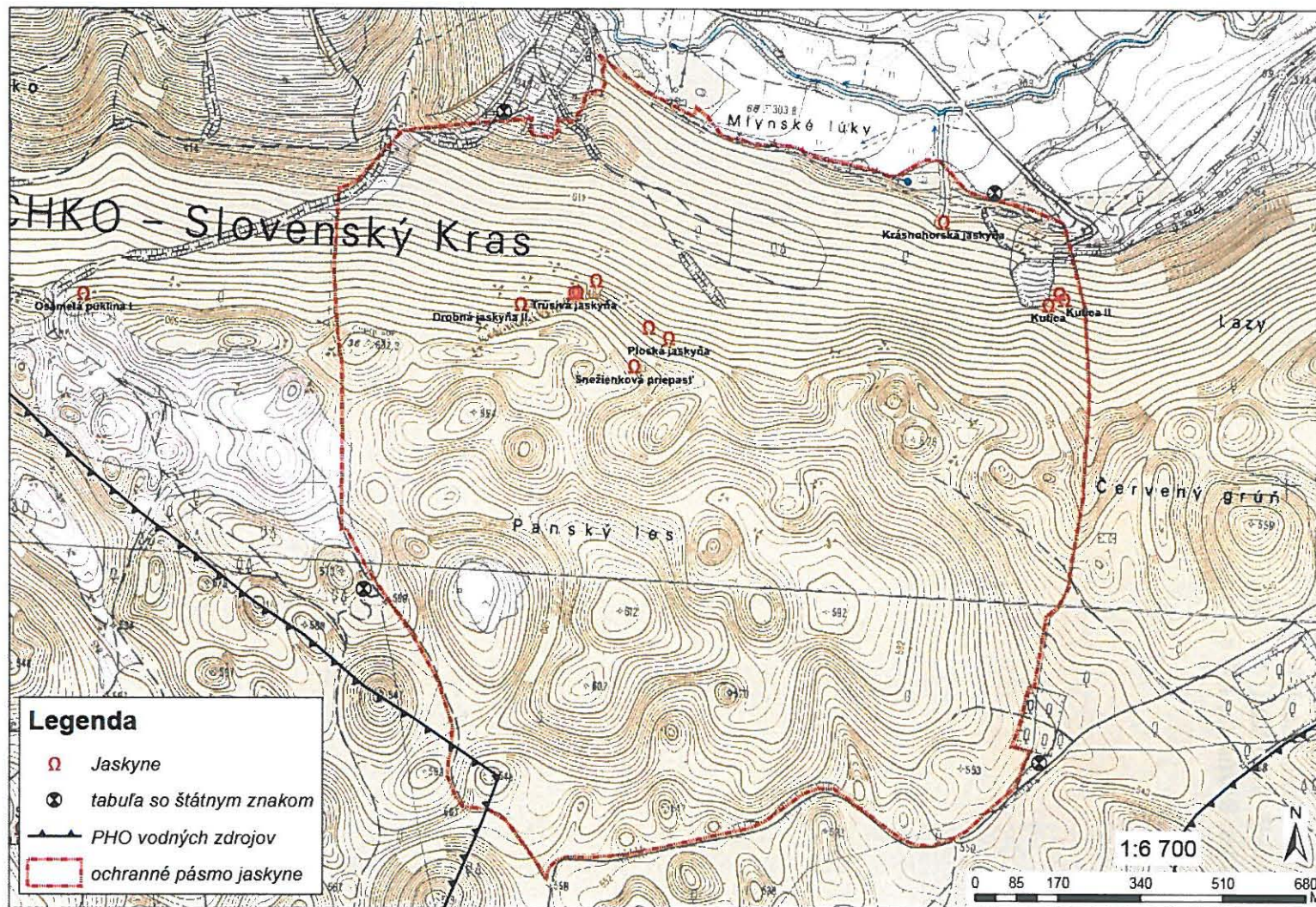
Hapl, E., Uhrin, M., Bobáková, L., Benda, P., Andreas, M., Reiter, A., Hotový, J., Obuch, J., Stankovič, J. (2002). Prehľad zimovísk netopierov Silickej a Plešiveckej planiny. *Vespertilio*, 6, 193–211.

Kováč L., Mock A., Ľuptáček P., Hudec I. (2005). Jaskynné živočíchy. In: Krásnohorská jaskyňa Buzgó. Stankovič J., Cílek V. (ed.). Rožňava. Pp. 88–95.

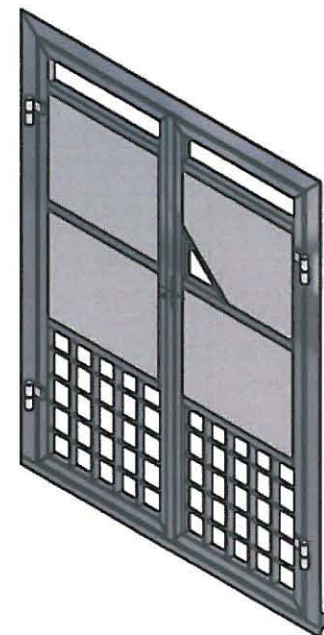
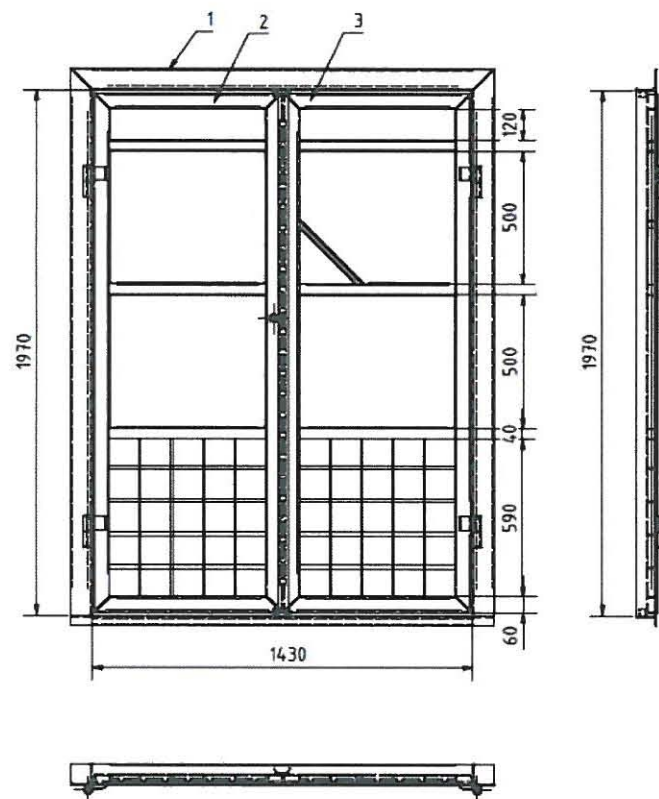
Stankovič J., Cílek V. (2005). Krásnohorská jaskyňa Buzgó. Regionálna a rozvojová agentúra, Rožňava., 150 s.

4. Prílohy

4.1. Mapa priestorového rozčlenenia chráneného územia s lokalizáciou opatrení

4.2. Plánovaný uzáver Krásnohorskej jaskyne

1 Rám dverí:

-TYČ L80x80x6	5,7m
-TYČ L80x40x6	1,6m
-TYČ PL 25x6	0,3m
-PÁNT Ø32 4x	0,5m
-Kotvenie M12x	2m

2 Kridlo ľavé so zámkom:

-PROF 60x40x3	5,4m
-PROF 40x40x3	1,8m
-PL1x1000x2000	1,5m2
-TYČ PL40x5	2,4m
-TYČ KR 12	2,5m
-Riglík Ø12 2x	
-Pánt Ø32 2x	0,15
-Zámok špec. 1x (2x)	

3 Kridlo pravé s okienkom otvárania

-PROF 60x40x3	5,4m
-PROF 40x40x3	1,8m
-PROF 40x20x2	0,4m
-PL1x1000x2000	1,5m2
-TYČ PL40x5	4,4m
-TYČ KR 12	3,2m
-Riglík Ø12 1x	
-Okienko PL2+2x pánt	
-Pánt Ø32 2x	0,15m

Zodp. projektant:	Ing. Marián Bachňák	ENVEX, s.r.o. Safárikova 91 048 01 Rožňava	
Vypracoval:	Ing. Marián Bachňák		
Upravil:	Ing. Marián Bachňák		
Kataster:	Krásnohorská Dlhá Lúka	Stupeň:	PS
Okres:	Rožňava	Formát:	2 x A4
Samosprávny kraj:	Košický	Mierka:	grafická
Investor:	SOP SR SSJ, Liptovský Mikuláš, Hodžova 11	Dátum:	III. 2024
		Číslo oprávnenia	501- 1172/2015
Stavba	Výmena dverí v Krásnohorskej jaskyni a jaskyni Milada		
Objekt:	SO 01 Výmena dverí v Krásnohorskej jaskyni		
Obsah:	Výkres dverí		